

Nipuli, THL Turvakotipalvelut

25.4.2025

Kainuun hyvinvointialue
Hyvinvointialuejohtaja Sami Mäenpää
PL 400 87070 KAINUU

Viite: Vastaus Kainuun hyvinvointialueen aluehallituksen 16.4.2024 esittämään pyyntöön

THL:n turvakotipalvelujen vastaus pyyntöön

Kainuun hyvinvointialueen sosiaali- ja perhepalvelujen toimialuejohtaja Anna-Liisa Kainulainen pyysi 16.4.2024 lähettämässään sähköpostiviestissä THL:lta kirjallista suunnitelmaa siitä, kuinka THL turvaa turvakotipalvelun saumattoman siirtymisen Kainuun hyvinvointialueen irtaantuessa palvelun tuottamisesta.

Aluksi

Turvakoti palveluna tarjoaa välitöntä kriisiapua, ympärivuorokautista turvattua asumista sekä akuuttiin tilanteeseen liittyvää psykososiaalista tukea, neuvontaa ja ohjausta lähisuhdeväkivaltaa kokeneelle tai sen uhan alla elävälle henkilölle (Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 1354/2014, 5§, myöhemmin Turvakotilaki).

Kainuun hyvinvointialueen alueella sijaitsee kaksipaikkainen etäturvakoti. Keskusturvakotina toimii Oulun turvakoti. Etäturvakoti tarkoittaa yksittäisiä asiakaspaikkoja, jotka on sijoitettu ympärivuorokautisen sosiaali- tai terveystalouden yhteyteen. Asiakastyö toteutetaan yhdessä Oulun turvakodin ja Kainuun turvakodin henkilöstön kanssa.

Turvakotitoiminta on Suomessa valtion täysimääräisesti rahoittamaa palvelua. Vuodelle 2025 THL on myöntänyt Kainuun hyvinvointialueelle 185 000 euroa valtionavustusta turvakotipalvelun tuottamiseen.

Nipuli, THL Turvakotipalvelut

25.4.2025

Valtionavustusta käytetään turvakodin sosiaalityöntekijän (1 htv) ja ohjaajien (1 htv) palkkakustannuksiin. Valtionavustuksella korvataan täysimääräisesti myös muut turvakotitoiminnasta aiheutuvat kustannukset palveluntuottajalle.

Kainuun hyvinvointialueen saaman valtionavustuksen lisäksi Oulun turvakoti käyttää yhden henkilötyövuoden Kainuun turvakodin asiakastyön toteuttamiseen.

Etäturvakotia on pidetty kustannustehokkaana ratkaisuna seuduilla, joissa väestömäärä ei edellytä täysikokoista, yleensä seitsemänpaikkaista, turvakotia.

Palvelun tuottamisen lopettaminen

Kainuun hyvinvointialue pyysi THL:lta kirjallista suunnitelmaa siitä, kuinka THL turvaa turvakotipalvelun saumattoman siirtymisen Kainuun hyvinvointialueen irtaantuessa palvelun tuottamisesta. THL:llä ei ole tietoa mitä toimijaa tai toimijoita viestissä tarkoitetaan, joille turvakotipalvelua oltaisiin alueella siirtämässä. Palveluntuottajat valitaan aina avoimen haun perusteella. Edellisessä avoimessa haussa Kainuun alueelta ei tullut hyvinvointialueen hakemuksen lisäksi muita hakemuksia.

Mikäli Kainuun hyvinvointialue on lopettamassa turvakotipalvelun tuottamisen, tulee tästä ilmoittaa kirjallisesti THL:lle viimeistään kuusi (6) kuukautta ennen toiminnan suunniteltua lopettamista (Turvakotilaki 9 §). Ilmoituksesta tulee käydä ilmi koska palvelun tuottaminen päättyy. Kirjallinen ilmoitus lähetetään THL:n kirjaamoon (kirjaamo@thl.fi) ja THL turvakotipalveluille (turvakotipalvelut@thl.fi). Ilmoituksen jälkeen THL tekee päätöksen palveluntuottajan turvakotilain mukaisten oikeuksien ja velvollisuuksien lakkaamisesta sekä 10 §:n nojalla myönnetystä korvauksesta.

Nipuli, THL Turvakotipalvelut

25.4.2025

Valtionavustuksella hankittujen tavaroiden ja muun irtaimiston palauttamisesta ohjeistetaan palveluntuottajaa erikseen, kuten myös asiakastietojen arkistoinnista THL:lle.

Turvakotipalvelun tuottajat valitaan avoimella haulla

THL valitsee avoimen haun kautta tarpeellisen määrän turvakotipalvelun tuottajia siten, että eri puolilla maata on saatavilla riittävästi turvakotipalveluja. Avoin haku toteutetaan viiden vuoden välein. Nykyiset palveluntuottajat on valittu turvakotipalveluiden tuottajaksi 31.12.2028 saakka. Seuraava tiedossa oleva avoin haku järjestetään vuoden 2028 keväällä.

Mikäli eduskunnan turvakotipalveluille myöntämä rahoitus kasvaisi merkittävästi ennen vuotta 2028, voidaan täydentävä palveluntuottajahaku avata aikaisemmin. Tällaisesta ei ole tietoa.

Palveluntuottajia valitessaan THL:n on turvakotilain 8 § mukaisesti otettava huomioon erityisesti:

- 1) palveluntuottajaksi hakevalla oleva kokemus ympärivuorokautisen sosiaali- tai terveyspalvelun tuottamisesta sekä kriisityöstä ja lähisuhdeväkivallan vastaisesta työstä;
- 2) toimintaan tarkoitettujen tilojen sijainti sekä tarkoituksenmukaisuus turvakotipalveluiden tuottamisen kannalta.

Turvakotitoiminnan jatkuminen Kainuun alueella

THL ei pysty varmistamaan, että Kainuun hyvinvointialueen alueella sijaitsisi turvakotipalvelua, mikäli Kainuun hyvinvointialue päättää lopettaa palveluntuottajana.

Vuoden 2023 palveluntuottajahaussa Kainuun alueelta saapui yksi palveluntuottajahakemus, joka täytti valintakriteerit. Hakemus tuli Kainuun hyvinvointialueelta, jonka THL on 2.6.2023 päivättyllä

Nipuli, THL Turvakotipalvelut

25.4.2025

valintapäätöksellä (THL/2319/9.10.03/2023) valinnut turvakotipalveluiden tuottajaksi 31.12.2028 saakka.

Edellisen palveluntuottajahaun perusteella THL:n tiedossa ei ole, että alueella olisi hyvinvointialueen lisäksi muita toimijoita, jotka voisivat toimia turvakotipalveluntuottajina, ja joilla olisi turvakotilain mukaisesti kokemusta ympärivuorokautisen sosiaali- tai terveystalouden tuottamisesta sekä kriisityöstä ja lähisuhdeväkivallan vastaisesta työstä ja turvakotitoimintaan sopivat tilat.

Turvakotitoiminnan jatkuvuus alueella voidaan varmistaa sillä, että hyvinvointialue jatkaa turvakotipalvelun tuottajana. Mikäli hyvinvointialue lopettaa palvelun tuottajana, tulee toimintaan vähintäänkin katkos alueella. Katkoksen kesto ei tässä vaiheessa pystytä arvioimaan. Se riippuu muun muassa siitä, että tuleeko alueelta turvakotilain valintakriteerit täyttäviä hakijoita seuraavassa palveluntuottajahaussa.

THL:n näkemyksen mukaan on tärkeää, että Kainuun hyvinvointialueen alueella sijaitsee turvakotipalvelua.

Seuraukset palvelun tuottamisen lopettamisesta

Turvakotilaki mahdollistaa sen, että lähisuhdeväkivallan kokijat voivat hakeutua valitsemaansa turvakotiin Suomessa riippumatta kotipaikkakunnasta. Tämä mahdollistaa asiakkaan hakeutumisen tarvittaessa turvaan pois omalta kotipaikkakunnalta.

Turvakotien kokemusten mukaan asiakkaat useimmiten haluavat oman hyvinvointialueen alueella sijaitsevaan turvakotiin. Tällöin elämä voi jatkua turvakotijaksosta huolimatta muilta osin mahdollisimman normaalina. Myös muut asiakkaan mahdollisesti tarvitsemat palvelut järjestyvät saumattomammin.

Tutkimuksista tiedetään, että turvakodin sijainnilla on vaikutusta palveluun hakeutumiseen. Myös turvakotien kokemusten mukaan

Nipuli, THL Turvakotipalvelut

25.4.2025

monella on suuri kynnys siirtyä omalta alueelta kauemmas turvakotiin. Tällöin palvelua ei välttämättä vastaanoteta lainkaan ja apu lähisuhdeväkivaltaan voi jäädä saamatta ja ongelmat monimutkaistua.

Lähisuhdeväkivalta ja erityisesti siihen puuttumatta jättäminen aiheuttavat vuosittain suuria taloudellisia kustannuksia. Väkivaltaa kokeneet käyttävät selvästi enemmän terveydenhuollon, sosiaalihuollon, poliisin ja oikeuslaitoksen palveluita kuin muu väestö. Pelkästään aikuisten naisten kokema fyysinen parisuhdeväkivalta aiheuttaa Suomessa 150 miljoonan euron vuosittaiset terveydenhuollon suorat lisäkustannukset hyvinvointialueille.

Monet tulevat turvakotiin pienten lastensa kanssa. Erityisesti lapsiperheellisten asiakkaiden on usein vaikea siirtyä kauas omalta asuinalueelta pois saadakseen turvakotipalvelua. Vuoden 2024 ennakkotilaston mukaan Kainuun turvakodin asiakkaista puolet on ollut lapsia. Mikäli turvakotipalvelu Kainuun alueella päättyy, se voi kasvattaa lastensuojelumenoja, jos lapsen turvalliset kasvuolosuhteet täytyy turvata kiireellisellä sijoituksella perheväkivaltatilanteessa. Lähisuhdeväkivalta on osittain ylisukupolvinen ilmiö, jolloin avun tarjoaminen ja saaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tuo taloudellisia säästöjä ja vähentää inhimillistä kärsimystä.

Turvakotipalvelun lisäksi, lähisuhdeväkivaltaa kokenut asiakas tarvitsee usein omalta hyvinvointialueeltaan muita palveluja. Lähisuhdeväkivallan kokijan auttaminen edellyttää monitoimijaista yhteistyötä, mikä toteutuu helpommin ja varmemmin mikäli turvakoti on osa hyvinvointialueen lähisuhdeväkivallan uhreille tarkoitettua palveluketjua.

Sosiaalihuoltolain mukaisesti hyvinvointialue vastaa lähisuhdeväkivallan kokijalle järjestettävästä pidempikestoisesta tuesta ja tämä voidaan parhaiten toteuttaa turvakotien asiakkaille saattaen vaihteen - periaatetta noudattaen, kun turvakoti sijaitsee samalla alueella asiakkaan tarvitsemien jatkopalvelujen kanssa. Tällöin

Nipuli, THL Turvakotipalvelut

25.4.2025

lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen on usein tehokkaampaa ja väkivallan kokija saa kokonaisvaltaisesti apua tilanteeseensa.

THL:n huomioita aluehallituksen kokouksen pöytäkirjasta

Aluehallituksen 14.4.2025 kokouksen pöytäkirjassa § 107 Turvakotitoiminnan lakkauttaminen mainitaan, että ”THL ei tue taloudellisesti hyvinvointialueiden uudisrakennushankkeita edes niissä tilanteissa, vaikka hankkeeseen suunniteltaisiin turvakodille tiloja”.

Pöytäkirjan tietojen mukaisesti valtionavustusta ei voida käyttää turvakotien rakennuskustannuksiin, mutta toivomme huomioitavan seuraavat seikat:

- Turvakotitoiminnan vuokrat ovat turvakotitoimintaan myönnetyllä avustuksella korvattava eli hyväksyttävä kustannus.
- Jos turvakoti sijaitsee palveluntuottajan omistamassa kiinteistössä, THL korvaa kiinteistöön kohdistuvia käyttö- ja ylläpitokuluja turvakotitoiminnan osalta. Myös poistot ovat hyväksyttävä kustannus.
- THL katsoo hyväksyttäviksi kustannuksiksi myös turvakodin perustamisesta aiheutuvia kertaluontoisia kuluja, kuten kalustaminen ja turvallisuuteen liittyvät hankinnat.

Aluehallituksen pöytäkirjassa mainitaan, että turvaturvakotipalvelua on vuonna 2024 käyttänyt 40 henkilöä, joista 20 on ollut aikuisia ja 20 lapsia aikuisten mukana. 47,5 % turvakodin asiakkaista on tullut Kainuun ulkopuolelta.

THL:n julkaisemien vuoden 2024 turvakotipalvelujen ennakkotilastojen perusteella nykyisessä kiinteistössä toimiva kaksipaikkainen Kainuun turvakoti ei vastaa alueen turvakotipalvelun tarpeeseen. Viime vuonna Kainuun turvakoti oli täynnä 175 päivänä, mikä on korkein luku koko Suomessa.

Nipuli, THL Turvakotipalvelut

25.4.2025

Turvakodin ollessa täynnä, lähisuhdeväkivallan kokijoita joudutaan ohjaamaan toisiin turvakoteihin Suomessa, ja kuten aiemmin todettu, kaikki apua tarvitsevat eivät ole valmiita siirtymään palveluun oman kotiseutunsa ulkopuolelle. Mikäli Kainuun turvakodissa olisi enemmän asiakaspaikkoja, olisi asiakasmäärä myös suurempi, kuten todennäköisesti myös kainuulaisten asiakkaiden lukumäärä. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että osa lähisuhdeväkivallan kokijoista ei saa apua omasta lähiturvakodista, koska se on liian usein täynnä.

Pöytäkirjan mukaan etäturvakoti ei mahdu tulevaan lastenkotirakennukseen ja myös sosiaalipäivystyksen on suunniteltu irtautuvan lastenkodin yhteydestä organisaation muiden päivystyksellisten palveluiden yhteyteen terveyden ja sairaanhoidon toimialueelle. Pöytäkirjaotteen mukaan tällä tavoitellaan synergiaa päivystyksellisten palveluiden tuottamisessa. THL pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että myös turvakotipalvelu on päivystyksellistä toimintaa. Turvakotilain mukaisesti turvakoti on ympärivuorokautinen, kriisityön yksikkö (Turvakotilaki 3 §).

THL toivoo, että hyvinvointialue selvittäisi vielä, olisiko turvakotitoiminta mahdollista siirtää esimerkiksi osaksi päivystyksellistä toimintaa, jotta turvakotitoiminta voisi jatkaa Kainuun hyvinvointialueen alueella. Tätä tukisi myös se, että turvakodilla ja sosiaalipäivystyksellä on tällä hetkellä yhteinen henkilöstö. Esimerkiksi Pohjois-Savon hyvinvointialueella turvakoti sijaitsee organisaatorakenteessa Akuutti-palveluissa (kiireellinen hoito ja päivystys).

Lisätietoja

Lisätietoja antaa kehittämispäällikkö Suvi Nipuli, puh. 029 524 7205, suvi.nipuli@thl.fi

Joonas Peltonen
Yksikönpäällikkö
Turva ja Suojelu

Suvi Nipuli
Kehittämispäällikkö, turvakotipalvelut
Turva ja Suojelu

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 7 pages before this page
Dokumentet inneholder 7 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 7 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 7 sider før denne side

Detta dokument innehåller 7 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende